

Ivana Momčilović*

»Negibno skalo, padlo...«

*Negibno skalo, padlo z neke temne blodnje,
Naj vsaj granit za vselej kaže rob
Somračnim krilom Bogokletnosti, razsutim v prihodnje.¹*

V veliko čast in veselje mi je, da lahko izrečem dobrodošlico vsem udeležencem kolokvija, ki je posvečen razpravi o knjigi Alaina Badiouja *D'un désastre obscur*² iz leta 1991, knjigi, ki je bila prvič prevedena v srbohrvaški jezik ob zori razpada nekdanje Jugoslavije, a smo na njen izid, skupaj s to debato, čakali dolgih 14 let. Izraz obskurnost iz naslova knjige opisuje vsa ta leta.

Naslov spisa *D'un désastre obscur* je del dvanajstega verza ene od številnih »grobniških pesmi« Stéphana Mallarméja, v tem primeru *Grobnice Edgarja Poeja* in njegove nesmrtné poezije.

Če z nekaj optimizma, ki ga v teh dneh ne primanjkuje, sklenemo, da je obskurna katastrofa obdobje, ki ga sedaj puščamo za sabo, lahko današnji kolokvij knjigi *D'un désastre obscur* posvetimo tistemu, kar sledi v Mallarméjevem verzu, se pravi »negibni skali«, o čemer bomo na kratko razpravljali kasneje.

Fraza »obskurna katastrofa«, ki jo je Mallarmé napisal nekaj let po Pariški komuni in ki v njegovem primeru označuje razkroj telesa oziroma smrt Pesnika, ki

47

¹ [Stéphan Mallarmé, *Grobnice Edgarja Poeja*, v: *Lirika*, prev. Boris A. Novak, Mladinska knjiga, Ljubljana 1989, str. 54. Navajamo še original:

*Calme bloc ici-bas chu d'un désastre obscur,
Que ce granit du moins montre à jamais sa borne
Aux noirs vols du Blasphème épars dans le futur.*

Ključni izraz, »désastre obscur«, v nadaljevanju prevajamo kot »obskurna katastrofa«, kar je bolj skladno s pomenom, ki ga temu izrazu dá Alain Badiou. Vse opombe in vrivki v tekstu v oglatih oklepajih so prevajalski oziroma uredniški.]

² Cf. Alain Badiou, *D'un désastre obscur*, Editions de l'Aube, La Tour d'Aigues 1991.

bo preživel samo skozi svoje Delo in Idejo, pri Badiouju postane generični izraz za »zmešnjavo filozofskih imenovanj in političnih kategorij, ki proizvaja katastrofo« (*Pogoji*). Gre na primer za moment prešitja filozofske večnosti koncepta s konkretnim imenom – z imenom naroda, skupine, vodje, države, skupnosti, individualne forme države [*state*], stranke in njihove temporalnosti.

Torej, tudi če se na prvi pogled zdi, da Badiou hiti zakopati, kar je mrtvo in »kar mora umreti« – državni komunizem, ki je vztrajal v (pre)dolgem pohodu od oktobra 1917, preko birokratskega socializma, do Perestrojke, od Lenina do Gorbačova –, je dejansko jedro stvari, v čistem duhu mallarméjevske tradicije, specifično razmerje do tega, kar je odsotno, do tega, kar bo po svojem izginotju ponovno vzniknilo.

Badioujeva izbira naslova svoje pesmi o Komunizmu, ki jo je napisal leta 1991, v času grozljive blasfemije, množičnega uničenja in obglavljanja (razdejanja [*demolition*]) grobov in spomenikov, nikakor ni bila naključna. »Obskurna katastrofa«, ki ji pesnik, v nasprotju z neizbežnim Odhodom, dà »negibno skalo, padlo«, je pravzaprav monolit, rob, vakuum, ki bo v prihodnosti odgnal [*repel*] »Somračna krila Bogokletnosti«.

Kaj je torej ta negibna skala, ki je padla iz obskurne katastrofe in ki bo pregnala vso bodočo blasfemijo, kot pravi Mallarmé in kakor Badiou ponovi v svoji izmišljeni, poetični prozi, ki sledi politični razpravi?

Medtem ko Badiou v svoji knjigi *D'un désastre obscur* iz leta 1991 obravnava razpad državnega socializma, pa v svojem manj znanem romanu *Calme bloc ici-bas*³ iz leta 1997 pravzaprav že gradi monolit ne-sprejetja [*non-acceptance*] tega razpada. Zgodba se dogaja v deželi oziroma podcelini imenovani »Premontre«, ki je znana po tem, »da je uspela v tistemu, v čemer je francoski revoluciji speditelo«, se pravi v povsem novemu sistemu štetja časa. To je dežela »časovne vrtočnice« [*temporal vertigo*], kjer se čas ne začne z Jezusom Kristusom, temveč s Prvim Letom, ki ga razglasi Svet ljudskih delegatov. To prvo leto ustreza tretjemu letu »Egalitarne Evolucije« [*the Egalitarian Evolution*], ki izglasuje slavno »Egalitarno ustavo«, se pravi začetno točko pozitivnega štetja časa, in končno ovrže tezo, po kateri so ljudje enaki samo v smrti. V tej deželi ni nobenih Nobelovih

³ Cf. Alain Badiou, *Calme bloc ici-bas*, Editions P. O. L., Pariz 1997.

nagrajencev za književnost, na kar so njeni pisatelji zelo ponosni, povsem naravno je tudi, da se eno najpomembnejših mest imenuje *Divji Saint-Just* [*Saint-Just Sauvage*], Mallarmé pa je pesnik, čigar poezija se začneja z veliko začetnico P. V deželi Premontre živijo ulični matematiki, pesniki nove slovnice in delavci nove politike, ki prihajajo iz »Palmyrie« v premontrske tovarne na delo, da bi zaslužili denar, in se v mestu oziroma deželi ne počutijo domače. Vsi so zbrani okrog »Kolektivne delavske nastanitve delavcev iz Orsenije« in vsi so udeleženi v Revoluciji znani kot »Ključni Dogodki« [*the Key Events*]. Toda kot je po naravi, revoluciji kmalu sledi kontrarevolucija, ki jo pooseblja lik krutega admirala Canivala, čemur na še bolj predvidljiv način sledi triumf parlamentarizma, suverena individualnost Enega, posledice denarne brezbržnosti in pomanjkanje idej. Avtor nas nato preko fetišizma števila, v katerega so ujeti volilci pri izvolitvi predsednika Demolierja, njegovih parlamentarnih igrice in treh obdobj, pelje k upor, ki se je začel leta 41 in zaključil leta 44 z velikimi demonstracijami.

Ker je Badiou prepričan, da komunizma oziroma hipoteze egalitarizma ni mogoče dovršiti [*incompletable*], se tudi njegov roman konča v letu 44, sredi poskusa vzpostavitve komunistične hipoteze. Toda najpomembnejša stvar se vendarle zgodi. Najpomembnejša beseda permontrianščine, beseda, ki bo uničila kontrarevolucijo in ki je nepredvidljiva v veliko drugih jezikov, se je uveljavila; to je beseda »ka'swangu«, ki označuje ugodje ob predstavi nečesa, kar je že dobro, a je lahko celo boljše; neke vrste izpopolnjujoča se popolnost [*perfectuating perfection*]. Ker nihče ne ve, kaj ta beseda v resnici pomeni, bo vsak poskušal delati na tem izpopolnjevanju.

»Odsotno znamenito« [*Absent memorable*], »nepopolnost« je natančno domišljena tako v *D'un désastre obscur* kakor v romanu *Calme bloc ici-bas*. Vrnitev k Mallarméju in vrnitev h komunizmu tako tvorita par v Badioujevem mišljenju: v prvem primeru gre za vrnitev k večini mišljenja, v drugem pa za vrnitev k dobro domišljeni politiki.

Oba primera sta učinkovita potrditev somožnosti (*composibilité*) Badioujevih postopkov resnice, od katerih vsak, v tem primeru politika in poezija, ločeno pelje k istemu skupnemu pristanku [*landing*] neskončnosti in večnosti, imenovanih filozofija, tj. vsaka pelje k logičnim uporom, h krajem artikulacije večne ideje opustitve in ponovnega iskanja egalitarizma, katerega ime bo vedno: komunizem.

Biti komunist sedaj pomeni, da komunizem vedno vidimo kot nesmrtno Idejo. To pomeni, odločiti se za strukturo poetičnega in premislek [thought out] znotraj te strukture.

Alain Badiou pozna in računa na poetično in filozofsko sposobnost komunistov. On je tisti, ki bo komunizem rešil pred prehodnim obrekovanjem in reakcionarno vrnitvijo k »staremu«.

On je tisti, ki bo komunizem izvlekel iz obcestnega jarka [gutter] reakcionarnega pisanja, kakršno je pisanje Clauda Leforta (»Complications – Return to Communism«⁴), ki komunizem poniža na lažno »izbiro« med iluzijo in lažjo.

Med naslovoma obeh Badioujevih knjig, *Calme bloc ici-bas* in *D'un désastre obscur* – političnim esejem in fikcijo, ki morda niti ni fikcija –, ki sta med seboj zelo komplementarni, se nahaja skrita beseda, ki povezuje Mallarméjev preroški verz. To je francoski glagol *choir* – pasti.

Hoditi na robu prepada, pasti in se znati spet dvigniti – ali ni to komunistično dejanje *par excellence*?

Prevedel Boštjan Nedoh

⁴ Cf. Claude Lefort, *La complication: Retour sur le communisme*, Fayard, Pariz 1999.